

LEREN SCHRIJVEN VOOR DE WETENSCHAP

*ontwikkeling van schrijfvaardigheidsonderwijs in het Nederlands binnen de
Geesteswetenschappen*

DANIEL JANSSEN

11 April 2017

Universiteit Utrecht

INHOUD

VOORAF: CONTEXT EN FINANCIERING	3
HET BEGIN: EEN PROBLEEMSTELLING	4
DE ONTWIKKELING: DOELEN EN MIDDELEN	6
TOEPASSING EN RESULTATEN	13
TOEKOMST	15

In dit document beschrijf ik de investeringen die de afgelopen vier jaar zijn gedaan in de ontwikkeling van academisch schrijfvaardigheidsonderwijs binnen Geesteswetenschappen. Wanneer we bij 'investering' concreet aan 'gelden' denken, dan zijn er vier geldstromen binnen dit project te onderscheiden.

1. *Ontwikkelingsgelden van het Departement Taal, Literatuur en Communicatie*. TLC heeft geld vrijgemaakt om lijn te brengen in het schrijfvaardigheidsonderwijs binnen het departement. In dit deelproject hebben Daniel Janssen, Lucas van der Deijl en Gandolfo Cascio samengewerkt. De opbrengst van dit project bestond uit een handboek, *Schrijven voor de wetenschap*, en een begin van een e-learningmodule. In het handboek wordt aandacht besteed aan verschillende schrijfvaardigheden en aan de verschillende academische genres die relevant zijn voor de geesteswetenschappen.
2. *USO-project Taalvaardigheid van de UU-student*. De leiding van dit project was in handen van Leo Lentz (TLC) en Jetta Spaanenburg (RGL). Hierbinnen zijn Daniel Janssen, Leo Lentz & Lucas van der Deijl verantwoordelijk geweest voor het ontwikkelen, afnemen en verwerken van schrijfvaardigheidstoetsen bij eerstejaarsstudenten Nederlands, CIW, Rechten, Duits, Geschiedenis en Farmacie.
3. *USO-project Differentiatie door Blended Learning and Learning Analytics*. De leiding van dit project was in handen van Harold van Rijen. Hierbinnen hebben Daniel Janssen & Hannah Aalbers gewerkt aan de uitbreiding van de e-learning schrijfvaardigheid en een experiment gedaan met e-learning in een tweedejaars cursus CIW: Schrijven, redeneren en presenteren.
4. *Educate-it*. Na afronding van het project (2) was het nodig om de e-learning draaiende te houden om verder te kunnen werken aan de inhoud en om geplande schrijfvaardigheidstoetsen te kunnen afnemen. Educate-it heeft hiervoor tweemaal noodverbanden aangelegd. Het zoeken is naar duurzame financiering. Daarnaast heeft Educate-it de contacten tussen dit schrijfproject en Revisely doen hernieuwen. We hebben op basis van de e-learning en het handboek een feedbackdatabase samengesteld die in Revisely wordt geïntegreerd. Hierdoor wordt de consistentie tussen toets, instructie, oefening en feedback gewaarborgd.

‘Wetenschappers zijn schrijvers.’ Dat is de eerste zin van het boek *Schrijven in de wetenschap*. En zo is het ook. Wie succesvol wil zijn in de wetenschap moet goed kunnen schrijven. Maar ook voor studenten die geen wetenschappelijk carrière beogen, is een goede schrijfvaardigheid van belang. Van belang in hun studie: ze worden grotendeels beoordeeld op geschreven producten. Maar ook van belang voor hun loopbaan: werkende academici schrijven nota’s, rapporten, verslagen, e-mails, brieven, etc. En hoe beter ze daar in zijn, hoe groter hun carrièrekansen.

Het belang van een goede schrijfvaardigheid voor academici staat buiten discussie. Evenmin zijn er verschillen van mening over de vraag of onze afgestudeerden voldoende schrijfvaardig zijn. Zo kopte DUB op 7 oktober 2014:

Het is bedroevend gesteld met de schrijfvaardigheid van Nederlandse studenten, constateert universiteitshoogleraar Frits van Oostrom. "Iedereen moet wel leren een helder en boeiend stuk te schrijven."

Dat universiteiten (de UU is geen uitzondering) er niet altijd in slagen om de schrijfvaardigheid op peil te brengen, heeft verschillende oorzaken. Belangrijke zijn:

- Schrijfvaardigheid van binnenkomende studenten schiet vaak tekort; er is in het voortgezet onderwijs weinig aandacht voor schrijfvaardigheid (m.u.v. het profielwerkstuk. Docenten zien het begrijpelijkerwijs niet als hun taak om bijvoorbeeld studenten te leren spellen.
- Er is nauwelijks tot geen structureel aanbod van schrijfvaardigheidsonderwijs binnen geesteswetenschappen; schrijven is vaker geïntegreerd in inhoudelijke cursussen. En ‘inhoud’ krijgt dan vrijwel vanzelfsprekend meer aandacht dan ‘vaardigheden’.
- Er zijn onvoldoende specifieke getrainde schrijfvaardigheidsdocenten, terwijl schrijfvaardigheidstraining echt een vak is. Niet iedereen die schrijft, is een goede schrijfdocent. Evenmin is iemand die auto rijdt, per definitie een goed automonteur of iemand die denkt, een competent neurochirurg. Gebruik garandeert geen expertise.
- Goed schrijfvaardigheidsonderwijs is arbeidsintensief (vraagt om individuele aandacht voor studenten en regelmatige feedback op geschreven én herschreven producten) en dus duur.

Vanuit het perspectief van de studenten komen daar nog een aantal andere zorgen bij:

- Studenten krijgen weinig feedback op geschreven producten en dan vaak meer op de inhoud dan op tekstkwaliteit.
- Oordelen van docenten over tekstkwaliteit lopen sterk uiteen: docenten stellen dus soms heel verschillende eisen. Studenten omschrijven leren schrijven weleens als ‘uitzoeken welke eisen docent X of Y stelt aan je werkstukken’.
- Oordelen over tekstkwaliteit contamineren oordelen over de inhoudelijke kwaliteit van geschreven werk.

Leidende vraag wordt dan: wat kun je binnen de bestaande kaders doen om de academische schrijfvaardigheid van studenten te ontwikkelen?

In de verschillende projecten die ik eerder heb genoemd, is gepoogd om antwoord te geven op deze vraag. In het resterende deel van dit stuk zal ik uiteenzetten vanuit welke visie er is gewerkt en tot welke concrete resultaten dat heeft geleid. Daarbij verlaat ik de chronologie en beschrijf ik de verschillende deelprojecten vanuit hun overkoepelende samenhang.

De overkoepelende doelen voor de verschillende projecten zijn als volgt te omschrijven:

- Vaststellen beginniveau schrijfvaardigheid;
- Ontwikkelen leermiddelen voor schrijfvaardigheidsonderwijs;
- Homogeniseren schrijfvaardigheidsonderwijs binnen departementen/opleidingen;
- Beperken docentbelasting;
- Brede inzetbaarheid: leerlijnen, opleidingen, etc.

Een korte toelichting. Er wordt veel geschreven over de gebrekkige taalvaardigheid van eerstejaars, maar goede cijfers daarover ontbreken. Daarom hebben we een taaltoets ontwikkeld en die afgenomen bij studenten van verschillende faculteiten: Rechtsgeleerdheid, Letteren (Duits, CIW, NI en Geschiedenis) en Farmacie. De afname geschiedde op twee momenten: in blok 1 en in blok 4 van 2015-2016 en 2016-2017. Op deze manier kregen we niet alleen inzicht in het beginniveau van studenten, maar ook in hun schrijfontwikkeling in het eerste jaar. Inhoudelijk moesten we ons daarbij uiteraard beperken tot indicatoren voor 'algemene schrijfvaardigheid', zoals werkwoordspelling, interpunctie, coherentie en cohesie, formuleren (tangconstructies, naamwoordstijl, passieve stijl, omslachtig taalgebruik) en alineasamenhang. De toets is ontwikkeld in een digitale omgeving en werd ook digitaal afgenomen.

Een belangrijk doel van de projecten was om concrete leermiddelen te ontwikkelen die breed inzetbaar zouden zijn binnen opleiding en programma's. Daardoor zou ook meer homogeniteit ontstaan in het schrijfonderwijs en in de normen die docenten en studenten hanteren. Belangrijke randvoorwaarde was bovendien dat de inzet van de leermiddelen – zo mogelijk – tijdbesparend zou zijn of in elk geval een minimale taakbelasting voor docenten met zich mee zou brengen. Uiteindelijk hebben we gekozen voor een combinatie van traditionele en moderne leerinstrumenten:

- handboek *Schrijven voor de wetenschap*
- e-learningmodule *Schrijven voor de wetenschap*
- feedbackmodule in Revisely (initieel in Turn-it-in)

Randvoorwaarden bij de ontwikkeling hiervan waren:

- De middelen moesten de belangrijkste eisen beschrijven die gesteld worden aan (soorten) academische teksten.
- Er moest een eenduidige terminologie worden gehanteerd die aansluit bij gangbare taalwetenschappelijke terminologie.
- Alle instructie en oefening moest gericht op daadwerkelijke schrijfproblemen van studenten.
- Alle middelen moesten toegankelijk zijn zonder veel specifieke voorkennis.
- Het pakket moest formatieve (zelf)toetsen bevatten waarmee studenten zelf kunnen vaststellen op welke onderdelen ze nadere instructie of oefening nodig hebben.
- Er moest zowel zelfstudie als zelfoefenmateriaal beschikbaar komen.

- Zo mogelijk moesten toetsen ook summatief gebruikt kunnen worden.

Handboek Schrijven voor de wetenschap

In het handboek hebben we de kennis die nodig is om goede academische teksten te schrijven verzameld en *samenhangend* beschreven. Daarbij hebben we ons goed rekenschap gegeven van eerder verschenen werken op dit terrein, zoals *Schrijfwijzer moderne talen, Zakelijke communicatie voor professionals*, lib-guides, etc. We hebben ernaar gestreefd dat ons boek zowel dekkend als aanvullend was op bestaand materiaal.

Het boek is toegesneden op academisch schrijven, maar in de wetenschap dat academische schrijven ook gewoon schrijven is. Voor academische teksten gelden specifieke eisen, maar het blijven ook teksten waarvoor algemene eisen als duidelijkheid, aantrekkelijkheid, correctheid en efficiëntie gelden. In *Schrijven voor de wetenschap* komen deze normen ook nadrukkelijk aan de orde. Het 'academische' is op verschillende manier uitgewerkt:

- In de inleiding wordt nadrukkelijk het onderscheid academisch schrijven en schools schrijven gethematiseerd en academisch schrijven in de context van 'onderzoeken' geplaatst.
- In het tweede hoofdstuk wordt nadrukkelijk academisch schrijven benaderd vanuit een argumentatief perspectief: een sluitende redenering ontwikkelen en werken vanuit een centrale/onderzoeksvraag.
- Door het hele boek heen komen uitsluitend voorbeelden uit concrete academische teksten aan de orde (uit eindwerkstukken, papers, artikelen).
- In het vijfde hoofdstuk is aandacht voor citeren en parafraseren en de verschillende referentiesystemen (APA, MLA, Chicago)
- In de laatste hoofdstukken worden verschillende academische genres behandeld (verslag van experiment, stageverslag, recensie, verslag van een survey, essay, status questionis, onderzoeksvoorstel).

Daarnaast is er – zoals gezegd – ruim aandacht voor algemene schrijfvaardigheidsaspecten:

- Structureren: schrijven vanuit een tekstmodel, schrijven vanuit vragen
- Formuleren: zinnen verbinden tot samenhangende alinea's
- Reviseren: stijlproblemen (zinslengte, passieve stijl, naamwoordstijl, tangconstructies, omslachtige stijl, vaagheid), correctheidsproblemen (congruentie, beknopte bijzinnen, samentrekking, ellipsen, spelling, interpunctie).
- Vormgeven: titels en koppen, bladspiegel, corps, tabellen en grafieken, etc.

Bij de selectie van algemene schrijfvaardigheidsaspecten hebben we ons laten leiden door het relevantieprincipe: we besteden alleen aandacht aan kwesties die daadwerkelijk problematisch zijn voor veel studenten. Welke dat zijn, hebben we bepaald aan de hand van een analyse van eindwerkstukken CIW en Nederlands en Geschiedenis.

Het boek *Schrijven voor de wetenschap* bestaat momenteel als opgemaakt pdf-bestand en is gratis te gebruiken voor docenten en studenten. De auteurs zijn momenteel in overleg met

Uitgeverij Coutinho uit Bussum over een publieksuitgave (al dan niet in combinatie met de e-learning).

E-learning

De grootste investering de afgelopen jaren bestond uit de ontwikkeling van e-learning. Aan de hand van het boek zijn we nagegaan welke onderdelen mogelijk en zinvol in e-learning te converteren zouden zijn. De keuze daarbij viel op die onderdelen die duidelijk regelgeleid waren en van beperkte omvang. De beoordeling van de passendheid van een kernzin in een alinea is dus wel in e-learning te vertalen; de beoordeling van de passendheid van een inleiding bij een scriptie niet. Concreet betekende dit dat vrijwel alle aspecten die thuishoren bij formuleren en reviseren in aanmerking kwamen voor e-learning, alsmede formele academische schrijfaspecten als: onderzoeksvragen formuleren/beoordelen en toepassen van APA. Gezien de aard van e-learning krijgen oefeningen al snel het karakter van: beoordelen en reviseren van tekstfragmenten. Voor ons doel was dat geen enkel bezwaar. Onderzoek wijst immers uit dat goede schrijvers zich vooral van minder goede onderscheiden in de kwaliteit en intensiteit van hun revisies.

Een belangrijke keuze die je moet maken bij de ontwikkeling van e-learning is: op welk platform ga ik dat bouwen. Dat is Metis geworden, een platform dat wordt beheerd door Kriton Learning BV. De keuze is ingegeven door:

- Praktisch overwegingen: we zijn bekend met het platform en de beheerders, i.c. Kees Maat. En toen wij met de ontwikkeling begonnen was er binnen de UU geen alternatief beschikbaar, behalve Blackboard dat voor ons doel niet functioneel is.
- Gebruikersoverwegingen: Metis heeft een zeer overzichtelijk gebruikersinterface voor zowel ontwikkelaars als deelnemers. Met een half uur instructie kunnen ontwikkelaars aan het werk zijn. Deelnemers hebben geen instructie nodig; de interface is volkomen intuïtief.
- Stabiliteit: Metis blijkt een zeer stabiel systeem. In vier jaar gebruik zijn we geen bug tegengekomen, geen inlogproblemen, geen dataverlies, niets. Vragen worden snel beantwoord.
- Inhoudelijke overwegingen: Metis is speciaal ontwikkeld voor schrijfvaardigheidsonderwijs en heeft faciliteiten die geen enkel ander platform heeft, zoals een grote variëteit aan soorten oefenopgaven.
- Didactische overwegingen: binnen Metis is het mogelijk om een volledige leercyclus te doorlopen: van begintoets via oefenprogramma naar eindtoets, maar bovendien is binnen het oefenprogramma mogelijkheid voor terugkoppeling naar het handboek.

Op dit moment hebben we meer dan 500 toets- en oefenitems ontwikkeld verdeeld over de volgende thema's:

- Spelling en interpunctie;
- Formuleren: tangconstructies, nominalisering, passiefconstructies, omslachtig taalgebruik;
- Citeren en parafraseren;
- Refereren: APA;
- Voorzetsels (in voorzetselvoorwerpen);

- Lidwoorden;
- Structureren: referentiële coherentie (lexicale verwijzingen) en relationele coherentie (voegwoorden, etc.);
- Alineaopbouw: kernzinnen, verdiepend en herhalend patroon;
- Argumentatie: herkennen en evalueren.

Daarnaast is voor de UU Taalvaardigheidstoets een woordschattest opgenomen, omdat dit een uitstekende voorspeller voor taalvaardigheidsniveau is. Uiteraard is hiervoor geen e-learning beschikbaar.

Studenten die deelnemen aan de e-learning krijgen eerst een ingangstoets (zie afb 1). Daarvoor krijgen zij a-select 4 items van elk onderdeel uit de e-module gepresenteerd. Die items zijn identiek aan de oefenitems. Het enige verschil is dat je tijdens de toets geen feedback krijgt. Op basis van hun score krijgt elke student een leeradvies, bijvoorbeeld:

je had 0 van de 4 items bij werkwoordspelling goed. We raden je aan dit onderdeel grondig doen.

Overigens: elke deelnemer heeft volledige toegang tot alle e-learning. Wie meer wil doen kan meer doen.

The screenshot shows the 'Schrijfvaardigheid CIW' page. At the top, there is a navigation bar with 'Uitloggen | English' and a search box. A left sidebar contains links for 'Welkom', 'Naar toets of oefenprogramma', and 'Docentenpagina'. The main content area has a yellow header with the title 'Schrijfvaardigheid CIW'. Below this is the University of Utrecht logo and a paragraph of introductory text. A second paragraph explains the test structure. A third paragraph mentions the 'Oefenprogramma'. At the bottom, there is a table with three columns: 'Activiteit', 'Status', and 'Score'.

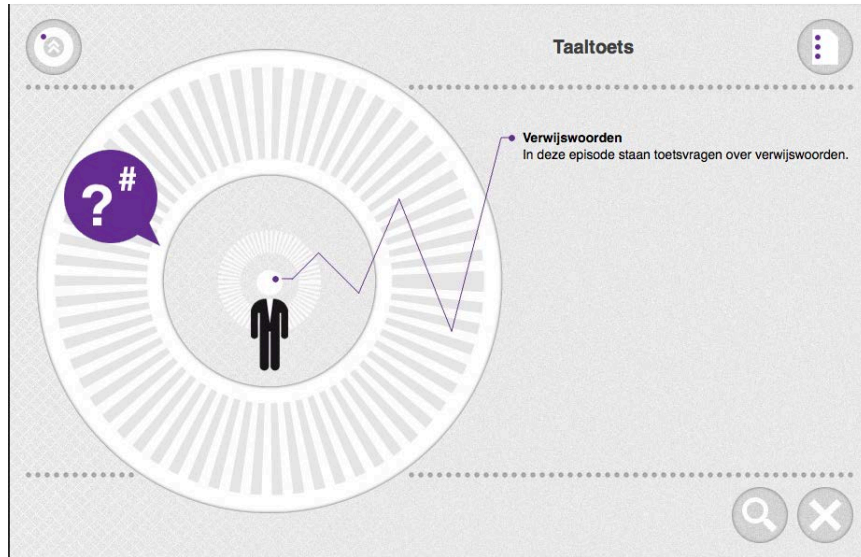
Activiteit	Status	Score
Toets	Nog te doen	-
Oefenprogramma	Nog te doen	-
Eindtoets	Nog te doen	-
Eindtoets herkansing	Nog te doen	-

At the bottom right of the page, it says 'Laatste update op 18-10-2017 17:03 | © Kltton'.

Afb 1: Openings scherm

Na de ingangstoets krijgen studenten toegang tot de e-learning. Zij kunnen dan vrij kiezen welke onderdelen ze hoe intensief willen doen. Voor elk onderwijs zijn tussen 10 en 20

oefenitems beschikbaar (zie afb 2 en 3). In afbeelding 3 staat elk bolletje voor een oefenopgave. De bolletjes worden zwart als studenten een opgave hebben gemaakt. Zo houden ze zicht op hun voortgang en oefenmogelijkheden.

Afb 2: Keuze voor module 'Verwijswoorden'

Afb 3: Verder met 'Verwijswoorden'

De e-learning kent een grote variëteit aan opdrachten. Ik geef drie voorbeelden uit verschillende oefenepisodes:

- Een vrije-invuloefening uit interpunctie (afb 4)
- Een selectieopdracht uit alineaopbouw (afb 5)
- Een sleepopdracht uit argumenteren (afb 6)

Afb 4: vrije invulopdracht

Afb 5: Selectieopdracht

Taaltoets

De zinnen hiernaast zijn afkomstig uit een alinea van een gerechtelijke uitspraak. Daarin wordt de schuld van een verdachte beargumenteerd. Het oordeel is vetgedrukt weergegeven boven de box.

Welke zin uit de alinea is **géén** argument voor het oordeel dat de verdachte schuldig is? Sleep het juiste antwoord naar de box.

Argumentatie

Verdachte heeft zich samen met anderen schuldig gemaakt aan beroving van [aangever].

Geén argument

Verdachte heeft geen leidende rol gespeeld, maar door zijn toedoen was het slachtoffer niet in staat om het intimiderende en bedreigende gedrag van verdachte en de groep medeverdachten te weerstaan.

Het is algemeen bekend dat zulke ingrijpende ervaringen traumatische gevolgen kunnen hebben voor het slachtoffer.

Verdachte heeft deel uitgemaakt van een groep jongeren in [adres] in Utrecht en in samenhang met deze groep heeft dit strafbare feit plaatsgevonden.

Afb 6: Sleepopdracht

Nadat studenten de e-learning hebben doorlopen, leggen ze een eindtoets af. Daarmee kunnen ze vaststellen in hoeverre hun investering heeft geloond. Net als de begintoets, wordt de eindtoets a-select samengesteld uit alle oefenitems.

Feedbackmodules

Het laatste deel van het onderwijsmateriaal dat we hebben ontwikkeld bestaat uit feedbackmodules voor Turn-it-in en – later – Revisely. Deze platformen bieden docenten en studenten een interface om (peer)feedback te geven op digitale teksten. Daarbij achtten wij het van groot belang dat de aard van de feedback en met name de terminologie aansluit bij het handboek en de e-learning. Dat is met name nodig om een consistente lijn te creëren van ingangstoets, via instructie (via e-learning of anderszins) naar tekstbeoordelingen in colleges. Bovendien ontstaat hiermee één taal waarin studenten en docenten over teksten en tekstkwaliteit kunnen communiceren.

De feedbackmodule bestaat simpelweg uit een taxonomie van tekstkenmerken en beschrijvingen van die kenmerken. De bedoeling is om die beschrijvingen op termijn verder uit te werken, bijvoorbeeld met verwijzingen naar het handboek.

In de collegejaren 2015-2016 en 2016-2017 zijn de toetsen uit de e-learning ingezet om de schrijfvaardigheid van eerstejaars studenten te peilen. De toetsen zijn afgenomen bij studenten van verschillende faculteiten: Rechtsgeleerdheid, Letteren (Duits, CIW, NI en Geschiedenis) en Farmacie. De afname geschiedde op twee momenten: in blok 1 en in blok 4. Op deze manier kregen we inzicht in het beginniveau van studenten en in hun schrijfontwikkeling in het eerste jaar. Inhoudelijk moesten we ons daarbij uiteraard beperken tot indicatoren voor 'algemene schrijfvaardigheid', zoals werkwoordspelling, interpunctie, coherentie en cohesie, formuleren (tangconstructies, naamwoordstijl, passieve stijl, omslachtig taalgebruik) en alineasamenhang.

In 2015-2016 hebben we ons beperkt tot toetsen. In 2016-2017 hebben we de e-learning beschikbaar gesteld aan studenten. Dat wil zeggen dat we studenten de mogelijkheid hebben geboden om via de schrijfmodule vastgestelde deficiënties weg te werken.

Over de twee jaargangen hebben meer dan 3000 studenten deelgenomen aan de toetsen. In beide collegejaren hebben we vastgesteld dat:

- Rond de 35% van de studenten een onvoldoende scoort op de voortoets
- Er geen significant verschil is tussen voortoets en natoets in beide jaren; studenten worden niet 'vanzelf' betere schrijvers
- Studenten in 2016-2017 geen gebruik maken van de e-learning; uit zichzelf zijn ze dus niet bereid om zich te scholen in schrijfvaardigheid.

De conclusies die we hieruit kunnen trekken, zijn:

- De schrijfvaardigheid van studenten schiet aantoonbaar tekort. De ideeën die daarover bestonden, hebben een empirische basis.
- Expliciete aandacht voor schrijfvaardigheid in het onderwijs lijkt dus gerechtvaardigd.
- Er is weinig heil te verwachten van 'zelfstudie' als middel om schrijfvaardigheid te verbeteren. Studenten verdiepen zich niet in e-learning als dat niet verplicht is.
- Geïntegreerd schrijfonderwijs rendeert ogenschijnlijk niet: alle opleidingen die meegedaan hebben aan de toets geven eerstejaars studenten 'schrijfopdrachten' en meer of minder instructie daarbij. De cijfers laten zien dat studenten daar niet zonder meer betere schrijvers van worden.

De ontwikkelde e-learning is nuttig geweest bij de afname en verwerking van de taaltoetsen. Maar daar was het materiaal niet voor bedoeld. De vraag blijft: kun je met e-learning relevante aspecten van academische taalvaardigheid verbeteren? Om die vraag te kunnen beantwoorden, moesten twee randvoorwaarden worden gerealiseerd:

- E-learning moest ingezet worden in een echte schrijfcursus;
- Deelname aan de e-learning moest verplicht zijn.

Beide randvoorwaarden zijn verwezenlijkt in cursusjaar 2017-2018. In de opleiding CIW is een nieuwe cursus ontwikkeld waarin schrijfvaardigheid een belangrijke component is: Schrijven, redeneren en presenteren. In blok 1 van dit cursusjaar hebben 36 studenten de e-module

Schrijven voor de wetenschap doorlopen. Gemiddeld hebben zij 50% van *alle* beschikbare oefeningen gemaakt. De spreiding liep van 0-149%. Dat laatste betekent dat sommige studenten oefeningen meerdere malen hebben gedaan.

Op de voortoets scoorden studenten gemiddeld een 6.4 (SD 1.1). Op de natoets was die score aanzienlijk verbeterd: 7.0 (SD .87). Dat is verschil is – zo blijkt uit een gepaarde T-toets – zeer significant ($p < 0.01$). Bovendien is de standaarddeviatie sterk afgenomen. Dat betekent dat de verschillen tussen studenten kleiner zijn geworden. Dat komt doordat met name de zwakke studenten beter hebben gescoord op de natoets. Zij hebben ook het meest intensief met de e-learning gewerkt. De conclusie luidt dan ook dat inzet van e-learning op het gebied van schrijfvaardigheid effectief kan zijn, mits verplicht gesteld in een relevante onderwijscontext.

De e-learning is zo ontwikkeld dat zij breed inzetbaar zou kunnen zijn in schrijfonderwijs binnen de geesteswetenschappen en wellicht ook binnen de sociale wetenschappen. Een brede inzet is gewenst mede vanwege de enorme investering die intussen is geleverd. Om dat concreet te maken: de ontwikkeling van de module en het schrijven van het handboek heeft bij elkaar ongeveer 2400 uur ontwikkeltijd gekost. Een oefening/toets maken in de e-learning kost gemiddeld 4 uur x 500 items = 2000 uur. Het schrijven van het handboek heeft een investering van rond de 400 uur geveerd. Bij elkaar dus 2400 uur.

Wij weten dat er belangstelling is voor het gebruik van de e-learning bij:

- CIW (80 studenten per jaar)
- Nederlands (40 studenten per jaar)
- Rechten (700 studenten per jaar)

Op korte termijn zou ik willen spreken met de departement GSK en MCW over de inzet van de e-learning daar. Bij GSK gaat het dan om 200 potentiële gebruikers, bij MCW om 160.

Om het systeem draaiende te houden, up-to-date te houden en verder uit te breiden, is uiteraard financiering nodig. Daarbij lijkt het redelijk dat betrokken faculteiten bijdragen naar gebruik. Benodigde kosten zijn:

- Financiering van platform: € 1000/maand
- Financiering van beheerder UU: 0.1 SAE
- Financiering van ontwikkeling: PM